

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้ศึกษาตระหนักถึงปัญหาในสังคมทุกวันนี้ ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ ปัญหาความยากจน การก่ออาชญากรรม ยาเสพติด การหย่าร้าง การทำแท้ง รวมไปถึงปัญหาทางการเมือง ซึ่งล้วนมีพื้นฐานมาจากการขาดคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมทั้งสิ้น โดยผู้ศึกษาเชื่อว่าคุณธรรมจริยธรรมของบุคคลนั้น ควรเริ่มต้นที่บ้าน เป็นลำดับแรก ดังนั้น จึงศึกษาวิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม แก่เยาวชนในครอบครัว เพื่อให้ทราบถึงวิธีการและปัญหาในการปลูกฝังคุณธรรม และข้อบกพร่องอันทำให้บุคคลในสังคมมีความบกพร่องทางคุณธรรมจริยธรรมซึ่งก่อให้เกิดปัญหาทุกวันนี้ เพื่อจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไข และหาแนวทางที่เป็นไปได้ ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เยาวชน เพื่อให้มีภูมิคุ้มกันด้านคุณธรรมจริยธรรมที่เข้มแข็งในการใช้ชีวิตให้ประสบความสำเร็จ และเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไป โดยสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ข้อมูลส่วนบุคคล

การศึกษานี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของวิทยาลัยนาฏศิลป์ จำนวน 15 ครอบครัว จำนวนของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และอยู่ในครอบครัวที่มีมารดาเลี้ยงเดี่ยวร้อยละ รองลงมาคืออยู่ในครอบครัวที่มีทั้งบิดาและมารดา โดยมีจำนวนน้อยที่สุดอยู่ในครอบครัวที่มีบิดาเลี้ยงเดี่ยวโดยมีญาติสนิทเป็นผู้ปกครอง และโดยส่วนมากโดยสารรถประจำทางเป็นหลักในการเดินทางไปโรงเรียน และเดินทางไปพุ่มเพื่อน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนมากทำกรบ้าน และดูโทรทัศน์ เป็นกิจกรรมหลังเลิกเรียน โดยมีเพียง 2 ราย ที่เล่นกีฬา และสำหรับวันหยุด นักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกกิจกรรมในวันหยุดโดยการดูโทรทัศน์/ฟังเพลง รองลงมาเป็นการไปเที่ยวกับครอบครัว

สำหรับข้อมูลทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว มีผู้ปกครองส่วนใหญ่ มีสถานภาพหย่าร้างหรือแยกกันอยู่ โดยมีระดับการศึกษาอยู่ในกลุ่มระดับปริญญาตรีและมัธยมศึกษา และส่วนมากมีอาชีพค้าขายและรับจ้าง รายได้อยู่ในเกณฑ์ 10,000-20,000 บาทต่อ

ครัวเรือนต่อเดือน โดยส่วนมากมีรายจ่ายเฉลี่ย 10,000-20,000 บาท มีผู้อยู่ในอุปการะ 2-4 คน และส่วนมากทำงาน 6 วันต่อสัปดาห์

ลักษณะทางคุณธรรมและจริยธรรมของเยาวชน

ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เริ่มปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็ก เมื่อเด็กอายุ 3-5 ปี รองลงมาคือ ช่วงวัยแรกเกิด-2 ปี โดยคุณธรรมและจริยธรรมที่ผู้ปกครองมุ่งเน้น ในการปลูกฝังให้เยาวชนในครอบครัวได้แก่ (1) ความโอบอ้อมอารี มีเมตตากรุณาต่อสัตว์และเพื่อนมนุษย์ รู้จักแบ่งปัน (2) ความรับผิดชอบต่อน้ำที่ การเรียน และชีวิตตนเอง (3) ความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่พูดปด (4) ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา (5) ความมีสติในการใช้ชีวิต (6) ไม่อิจฉาริษยา (7) มองโลกในแง่ดี (8) มีเหตุผล (9) เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ (10) การประหยัด อุดออม (11) ความคิดรอบคอบ (12) ไม่หลีกเลี่ยงปัญหา (13) ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว (14) ความอดทนอดกลั้น

สำหรับมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ซึ่งพัฒนาโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542, น. 7-12) ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ได้กำหนดลักษณะคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน 4 ด้าน คือ ด้านวินัย ความรับผิดชอบ ด้านความประหยัด ด้านความเกรงใจ มีเมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละเพื่อส่วนรวม และด้านความซื่อสัตย์สุจริต

วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในครอบครัว

1. การสั่งสอนอบรมโดยตรง

ผู้ปกครองของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 15 ราย ใช้วิธีสั่งสอนอบรมโดยตรงด้วยการบอกให้กระทำ หรือห้ามกระทำการใด ๆ ผู้ปกครองของญาติผู้ใหญ่ใช้วิธีการชี้แนะ สั่งสอนอบรมโดยตรงในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า เช่น เมื่อเห็นคนตกยาก ก็จะสอนว่าเราต้องมีความเอื้อเฟื้อให้แก่ผู้อื่นเสมอ ผู้ปกครองมองคลแล้วถ้าลูกมีผลการเรียนออกมาดี ก็จะถือโอกาสสอนลูกว่าการที่ลูกมีคะแนนดีขึ้นนั้นแสดงว่าลูกรู้จักใช้เวลาให้เกิดประโยชน์ ไม่ใช้เวลาไปกับสิ่งไร้สาระ และถ้าลูกทำวันนี้ให้ดีอนาคตข้างหน้าก็จะดี

ในจำนวน 15 ครอบครัวที่ใช้วิธีสั่งสอนอบรมโดยตรง ส่วนใหญ่ให้รางวัลด้วยคำชมเชยเมื่อเด็กทำตามคำสอน รองลงมาคือ การซื้อของที่เด็กต้องการให้โดยคำนึงถึง

ความเหมาะสมของราคาและการถอดแสดงความรักและความภูมิใจ รวมทั้งพาไปเที่ยวหรือทานอาหารที่ชอบ

สำหรับการลงโทษนั้น ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ใช้วิธีการลงโทษด้วยการว่ากล่าวตักเตือน รองลงมาคือการไม่พูดด้วยเมื่อเด็กทำความผิด และการหักค่าขนม และพบว่าการลงโทษด้วยการตีเป็นจำนวนน้อยที่สุดรองจากวิธีการพูดคุยเพื่อถามเหตุผล

2. การเป็นต้นแบบ

พบในกลุ่มตัวอย่าง 14 ครอบครัว จากกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 15 ครอบครัวที่ใช้วิธีการนี้ โดยมีต้นแบบ 3 ประเภท ได้แก่

2.1 ต้นแบบจริง ได้แก่ ต้นแบบซึ่งแสดงให้เห็นจริง โดยจากการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มตัวอย่างจะยกผู้ปกครองที่ทำหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิต และเป็นต้นแบบทางคุณธรรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ กัน

2.2 ต้นแบบสัญลักษณ์ ได้แก่ ต้นแบบในโทรทัศน์ ภาพยนตร์ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าบางครอบครัวที่ดูโทรทัศน์ร่วมกันและชี้ให้เด็กเห็นต้นแบบจากดารานักร้องและตัวละครทางทีวี

2.3 ต้นแบบคำบอกเล่า ได้แก่ การบันทึกโดยคำพูด เรื่องเล่า หรือข้อเขียนต่าง ๆ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหลายครอบครัวที่เล่านิทานให้เด็กฟังก่อนนอน และชี้ให้เห็นต้นแบบทางคุณธรรมจริยธรรมจากนิทาน หรือแนะนำให้เด็กอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการที่ผู้ปกครองเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองที่ได้พบเจอ

3. การสอดแทรกขณะทำกิจกรรมยามว่างร่วมกัน

พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้เวลาในวันหยุดทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัวมากกว่าช่วงหลังเลิกงาน โดยกิจกรรมที่มักทำร่วมกันภายในครอบครัวคือดูแลทำความสะอาดบ้าน การดูโทรทัศน์ และไปเที่ยวตามสถานที่ต่าง ๆ โดยพบการออกไปทานข้าวนอกบ้านร่วมกันในเฉพาะในครอบครัวที่มีทั้งบิดามารดาเท่านั้น

4. การใช้หลักศาสนา

ผลการศึกษาพบว่าทุกครอบครัวกลุ่มตัวอย่างใช้หลักศาสนาเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมโดยใช้วิธีแตกต่างกัน ได้แก่

- 4.1 การชักชวนบุตรหลานเข้าวัดทำบุญในวันหยุด
- 4.2 ฝึกให้เด็กสวดมนต์ก่อนนอน
- 4.3 ชี้แจงให้เข้าใจถึงบาปอันเกิดจากการทำผิดศีล 5
- 4.4 ชี้แจงให้เห็นผลของการกระทำ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ปัญหาข้อจำกัดและอุปสรรคในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน

จากการสัมภาษณ์ ปัญหาและอุปสรรคที่ผู้ปกครองพบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม สรุปได้ดังนี้ (1) สังคมปัจจุบันและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อเด็ก (2) สื่อแขนงต่าง ๆ และการสื่อสารที่ไร้พรมแดน เช่นทางอินเทอร์เน็ต ทำให้เด็กได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว และเห็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดี (3) เพื่อนมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นอย่างมาก และเด็กจะมีพฤติกรรมเลียนแบบ (4) มีเวลาน้อยในการทำกิจกรรมร่วมกัน (5) ค่านิยมในสังคม ที่ปัจจุบันเด็กจะฟุ้งเฟ้อ และใช้แต่ของมีราคาแพง (6) วุฒิภาวะของเด็ก (7) สภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัว (8) เด็กอยู่ไกลหูไกลตาพ่อแม่ (9) เด็กไม่เชื่อฟังที่ผู้ปกครองสอนสั่ง (10) อายุที่ต่างกันมากทำให้เกิดช่องว่างในการพูดคุยกัน

หน่วยงาน องค์กร หรือสถาบันที่ควรเข้ามามีส่วนรวมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

ผู้ปกครองของกลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้ (1) โรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก (2) กระทรวงศึกษาธิการควรบรรจุเนื้อหาด้านคุณธรรมจริยธรรมลงในหลักสูตร (3) ควรจัดให้มีการอบรมผู้บริหารของโรงเรียน และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ (4) รัฐบาลควรมีโครงการเรียนฟรี ที่มีคุณภาพ (5) หน่วยงานเอกชนควรทำสิ่งที่มีประโยชน์ (6) ผู้ปกครองควรดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด คอยสังเกตพฤติกรรม และเป็นพี่ที่ปรึกษาที่ดีให้กับลูก (7) สถาบันทางศาสนาควรมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก จัดกิจกรรมที่ชักจูงให้เด็ก ๆ สนใจมากขึ้น (8) กระทรวงวัฒนธรรมควรมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก (9) บุคคลที่อยู่ใกล้ชิดเด็ก รวมทั้งดารา นักแสดง ควรทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดี (10) นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ควรมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่เด็ก ด้วยวิธีการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และเพื่อเข้าถึงตัวเด็ก (11) ชุมชน ควรช่วยกันสอดส่องดูแลพฤติกรรมของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อผู้ปกครอง

1. ผู้ปกครองนอกจากจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่เด็กแล้วยังต้องมีเวลาในการสั่งสอนอบรมควบคู่ไปด้วย
2. ปรับสภาพแวดล้อมในบ้านและชุมชนที่อยู่อาศัยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพราะเด็กหลายรายกลับถึงบ้านก่อนผู้ปกครอง บ้านและชุมชนจึงควรมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นอุปสรรคต่อการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม
3. ไม่ควรให้เด็กรับรู้ หรืออยู่ร่วมในเหตุการณ์โต้เถียง หรือมีปากเสียงกันในครอบครัว เพราะเด็กจะยังไม่เข้าใจ และเก็บเรื่องการมีปากเสียงกันของผู้ปกครองไปคิด และกลายเป็นปมด้อยของตนเอง
4. ควรให้รางวัลและลงโทษด้วยเหตุผลเสมอ ไม่ควรให้รางวัลจนเกินพอดีอย่างไม่มีเหตุผล ไม่ควรใช้อารมณ์ในการอบรมสั่งสอน และควรรับฟังเหตุผลของเด็ก
5. หากเหน็ดเหนื่อยหรือเคร่งเครียดจากการทำงาน หรือจากปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ไม่ควรแสดงออกและระบายกับเด็ก เพราะจะทำให้เด็กไม่ยอมเข้าใกล้ และไม่ยอมทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครอง เพราะกลัวจะโดนดุโดยไม่มีเหตุผล

ข้อเสนอแนะต่อนักเรียน

1. ควรระวังในการเลือกคบเพื่อน หากเห็นเพื่อนที่ประพฤติตนไม่ดี ก็ไม่ควรทำตาม แต่ควรห้ามปรามเพื่อน
2. ควรตระหนักถึงบทบาทและหน้าที่ของตนเองอยู่เสมอ ทั้งหน้าที่ในบ้าน ที่โรงเรียน และในการทำงาน
3. เลือกรับสื่อต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล หลีกเลี่ยงสื่อที่ไม่เหมาะสมกับวัยของตนเอง เพราะอาจชักจูงให้เกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย

ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง

1. ภาครัฐและโรงเรียน ควรจัดให้มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพราะแต่ละโรงเรียนก็จะมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ปฏิบัติได้ผลมายาวนาน ซึ่งรัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุน
2. ภาครัฐ ควรจัดให้มีการประกวดเรียงความ หรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรมให้มากขึ้น โดยใช้ของรางวัลเป็นการจูงใจให้เด็กหันมาสนใจด้านคุณธรรมจริยธรรมให้มากเท่ากับด้านวิชาการ
3. บุคลากรทางการศึกษา จะต้องเป็นตัวอย่างในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมที่ดีให้แก่เด็ก
4. สื่อแขนงต่าง ๆ จะต้องตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการชักจูงเด็กให้เป็นไปในทางที่ดี และไม่ดี